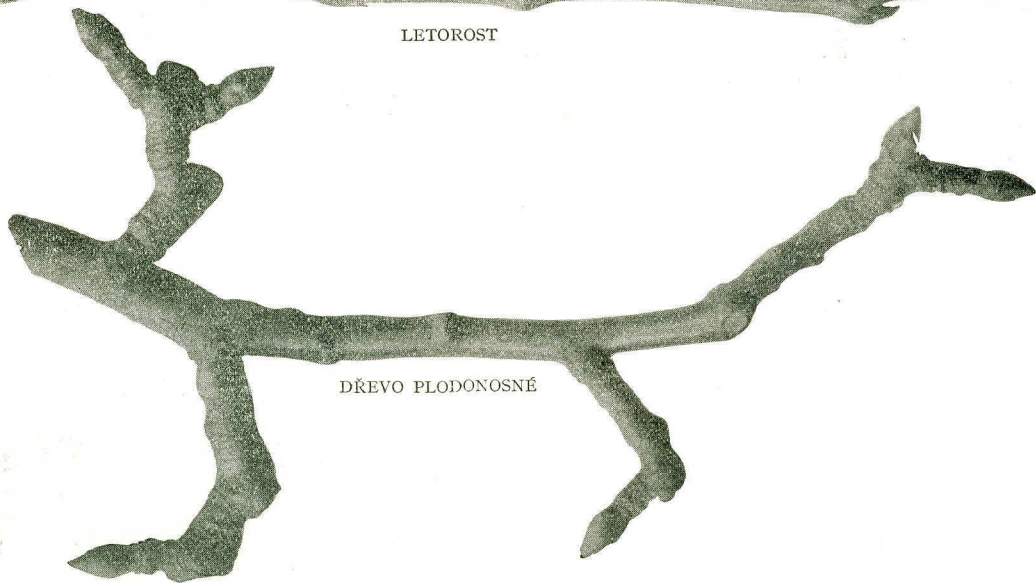

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

HÁJENKA

Ze starých dobrých hrušek, které nenáhle vymírají, zůstává nám dosud Hájenka, která velice vyniká velikostí a výbornou chutí a jest jen litovati, že i tato hruška rok od roku víc a více podléhá plísním, které nejen ničí list, nýbrž i kazí plody, takže není daleko doba, kdy nám vymizí ze sadů. Její původ není dostatečně objasněn, tvrdí se, že ji belgický pomolog Van Mons našel kolem r. 1810 blízce místa De Deftigne; naproti tomu se uvádí, že Du Mortier praví ve spise „Pomone Tournaisienne“, že byla nalezena v lese blízce Alostu. Popříti se však nedá, že výhradně Van Mons ji všemožně rozšiřoval na všechny strany pod jménem Bosc Peer.

Pro nás ji získal a dále šířil děkan Rössler v Poděbradech, který ji obdržel brzo po jejím vzniku, asi r. 1817, od Diela a pod č. 319 měl ve svém seznamu. Tehdy se výborně dařila s Bílou a Šedou podzimní máslovkou; kdežto však tyto dvě plísním již podlehly a vymizely z našich sadů až na malé výjimky, najdou se statné stromy Hájenky přece ještě sem tam ve starých sadech nejen České nížiny a Polabí, nýbrž i na Jičínsku, Českolipsku, Berounsku, Plzeňsku, Pojizeří a i v Pošumaví.

V přítomné době se již málo sází, neboť se daří k spokojenosti jen za nejlepších poměrů; nutno pro ni vybrati nejlepší, teplou, živnou půdu, v chráněné, třeba i výše ležící poloze a není vzácností, najdou-li se krásné, čisté plody právě v pohorských, chráněných zahradách.

V zahradách chráněných před větrem lze sázeti stromky vysokokmenné nebo polokmeny, což nelze doporučiti na otevřených místech, neboť vítr plody velmi shazuje. Lépe sázeti stromky nízké, buď volně rostoucí, nebo podrobené řezu, v tvaru jakémkoliv i nejmenším; vděčným tvarem jsou palmety, které přinášejí krásné, veliké plody v hojnosti, často těžké až i 800 g. Na kdouli se jí daří špatně, roste sice, ale krní a nedorůstá a hodí se tak jen na věncoví nebo k pěstování v nádobách; na všechny ostatní tvary lépe brátí stromky šlechtěné na pláňce, vždyť ani ty nerostou příliš bujně a ponechány samy sobě, vzrůstají

v pěkné jehlance, které počínají brzo roditi. Plodnost ve všech tvarech je stejná a stálá. Nezmrzá; proti plísním jest však nutno zakročiti pilným stříkáním bordeauxskou směsí.

Ve školce roste zdravě, ale slabě, pěkně do výše, vytváří zvolna vysokou korunu se slabšími větvemi, které se rozklesávají pod tíhou plodů.

Letorosty vyvíjejí dlouhé, slabé, téměř rovné, pod oky velice mírně zprohýbané, fialově hnědé, ve stínu zelenavě hnědé, sem tam jakoby lehounce postříbřené a dosti četně poseté dlouhými, žlutavými tečkami.

Oka se vyvinují silně, jsou dlouhá, dlouze špičatá, jejich špička často buď k letorostu nebo na stranu přihnuta jako zobáček, hnědě a dílem stříbřitě šupinatá a skoro přilehlá, jsou na patkách silněji vydutých, širokých, sotva znatelně žebérkatých, spíše oblých; slabé letorosty končí obyčejně květovým poupětem. (Viz obraz.)

Mladinké, rašící lístky jsou zelené, zespod ochmýřené, s řapíkem začervenalým, později úplně vyvinuté, bývají asi 75 mm dlouhé, sotva 40 mm široké, eliptické, s delší špičkou, lesklé, napříč i nadél málo prohnuté a mají kraj pilovitě, tupě vroubkovaný; jsou na řapících asi 27 mm dlouhých; hořejší bývají o něco menší, s delší špičkou, s jedním nebo dvěma šídlovitými palisty na řapících. Najdou se také některé kratší, k stopce přiokrouhlé, opak téměř vejčité; příplodní jsou asi téže velikosti, jak uvedeno, mají však řapíky až 55 mm dlouhé.

Květových, hnědě šupinatých, malých poupat vyvíjí se množství, z těch vykvétají prostředně velké, 32—35 mm v průměru mající květy, z okrouhlých, zdánlivě zelenavých, sotva navzájem se dotýkajících plátků složené, v malých chomáčích. (Viz obraz.)

Velikost dospělých plodů se velice různí; s vysokých stromů bývají malé, 120 až 200 g těžké, se zákrsků bývají asi tak veliké, jak barevným obrazem znázorněno, se špalířů ještě větší a až 800 g těžké.

Tvar se nemění mnoho, malé plody bývají ke stopce štíhlejší a končí úzkou špičkou, kdežto velké plody bývají u stopky široké a jako utaté; povrch bývá pěkně stejnoměrný. —

Otevřený kalich sestaven jest z krátkých, polozdužnělých, vztyčených, u spodu se dotýkajících ústů a vězí na velkých plodech v jamce miskovité, mělké, na malých plodech prostě na úzkém, většinou poněkud šikmém temeni plodu, jsa obklopen velice jemnými hrbolky a jest barvy plodu.

Dřevnatá, lehce zahnutá stopka bývá barvy rzi, tečkována a vězí na malých plodech v úzké a polohluboké jamce, na velkých plodech v široké a hluboké jamce, vždy však pěkně pravidelné.

Hladká slupka se leskne méně; se stromu jest jasně zelená a na slunci zarudlá, později pěkně zežloutne, zůstává však zeleně prokvetalá; strana sluncem ožehlá bývá pěkně záhoovitě červená, ohnivěji však, než jak se jeví na obraze; hrubší, bledě rzivé, v červené půdě bělavě šedé tečky pokrývají hustě plod a jsou velice patrný zvláště na červené půdě; většina plodu bývá drobnou i hustou, zcela jemnou rzi pokryta, jež tvoří u kalicha hustý povlak — en některé plody jsou prosté rzi. Vyskytují se též plody, které bývají úplně rzi, často i hrubou, pokryty, od čehož asi povstalo jméno „Dřevobarvá““ máslovka. Plody plísní napadené bývají ještě nadto hojně posety černými skvrnami a i rozpraskány. Voní slabě.

Bílá, zdánlivě zrnitá, avšak úplně jemná dužnina jest plna šťávy, úplně se rozplývá, chut její líbezná, sladká a výborně okořeněná.

Úzce dutoosý, jemnou zrninou obklopený jaderník chová v poměrně malých pouzdrech pěkně vyvinutá, zcela světle hnědá jádra v malém počtu.

Pravou dobu česání nutno vystihnouti podle počasí, neboť plody nesmějí na stromě zežloutnouti; pak není hruška již tak chutná, jako když otrhá se ještě zelená, ale dospělá, což se stává asi tak kolem sv. Václava, uloží se, načež dospívá za několik dnů k jídlu. Uzrává nenáhle, asi tak po 14 dní. Některý rok dospívá již v první dny října, jindy teprve v polovici října.

Tato výborná stolní hruška bývá hledána na trhu a dobře placena znalci. K zásilkám lze jí upotřebiti tak jako každé jiné jen ve stavu nedozrálém, tedy hned, jak jest sčesána.

Bláha o ní napsal: Roste polobujně, na kdouli se nedaří, vzrůstá v korunu široce jehlanovitou. Úrodnost počíná záhy, ale v posledních letech, třebaže i stromy stříkány byly, bývá ovoce, které vždy první jakosti bylo, celé plísni pokryto a téměř nepotřebno. Poloha pro velikost ovoce má být chráněná, půda hluboká a výživná.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji obsažena je pod čís. 133, Hájenka. Dále se jí také říká Dřevobarvá máslovka, Lesní máslovka, Lesnička, „Moravské Ovoce“, čís. 54, Máslovka lesní. „Handbuch der Obstkunde“, čís. 33, Holzfarbige Butterbirne; F. Lucas: Die wertvollsten Tafelbirnen, čís. 28, a „Pom. Monatshefte“, 1888 též tak. Leroy „Dictionnaire de Pomologie“, čís. 508, Fondante des Bois. — Polsky Flamandka, slovensky Lesnobarvena máslenka.

Další synonyma: Belle-Alliance, Belle de Flandre (Flandres), Belle des Bois, Beurré des Bois, B. de Bourgogne, B. Couleur-de-Bois, B. Deftinge (Deftinghem), B. Davy, B. Della Faille, B. d'Effingham, D. d'Elberg, B. d'Elburg, B. de Flandre, B. Foidard, B. Saint-Amour, B. Spence, Bergamotte de Flandre, Bosc-Per, Boss Peer, Bosch Pear, Box Pear, Bouche Nouvelle, Bosch Nouvelle, Brillante, Davy, Davis, Deftinghem Féodale, Empereur François-Joseph, Excellentissime, Flemish Beauty, Fondante Dubois, Fon. des Bois, Fon. de Paris, Fon. Spence, Gagnée à Heuze, Gros-Quessois d'Été, Impératrice de France, Joséphine (d'Automne), Impératrice des Bois, Kaiser von Oesterreich, Léon Juleré, Liegel's Dechantsbirne, Mouille-Bouche Nouvelle, Nouvelle Gagnée à Heuze, Poire de Bois, Pas-Père, Poire de Persil, Petersilien Peer, Sommer Verlainé, Sire Bose, Spreuw, Tougard (des Rouennais), Verlainé d'Été, Butyraria fusca.

